

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Tapa muuttaa merkkiavaruutta niin, ettei henkilötunnuksen muoto muutu merkittävästi, on hyvä ja helpottaa muutosten toteuttamista tietojärjestelmissä. On oikein hyvä, että jatkossa varsinainen henkilötunnus voitaisiin luoda nopeammin pysyvänä ja luopua väliaikaisen henkilötunnuksen käytöstä. Myös uusi yksilöivä tunnus ja mahdollisuus henkilöiden etärekisteröintiin ovat kannatettavia ja hyödyllisiä muutoksia.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

-

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

-

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Pidämme erittäin kannatettavana mahdollisuutta etärekisteröintiin, joka nopeuttaa ja helpottaa ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekisteröintiä ja edelleen asiointia.

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Ei erityisiä huomioita sukupuolineutraalista henkilötunnuksesta; tieto on kerättävissä erikseen, jos sitä tarvitaan. Kun henkilötunnusten rakennetta muutetaan niin, ettei syntymäaika ole siitä pääteltävissä, on tärkeää varmistaa, että syntymäaika on muuten saatavilla, kun sen käsittely on perusteltua ja tarkoituksenmukaista.

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

Uusi henkilön yksilöivä tunnus, joka olisi henkilötunnusta vähemmän sensitiivinen, on potentiaalinen vaihtoehtoinen, entistä turvallisempi tapa yksilöidä henkilöitä ja yhdistää heidän tietojaan. On

tärkeää, ettei uuden yksilöivän tunnuksen käyttöönottoa yritetä tehdä pakotetusti ja nopeassa aikataulussa, vaan vain vapaaehtoisesti ja niin, että henkilötunnus säilyy jopa vuosikymmeniä rinnalla.

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseronnosta koskevat huomiot

-

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

-

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

On tärkeää kehittää kansallinen tunnistusväline, joka helposti mahdollistaa monikanavaisen asiointin tunnistettuna. Kansallisen tunnistuspalvelun käyttöönoton tulisi olla asiointipalveluille helppoa ja edullista.

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

On hyvä, että tietosuojalaissa erikseen todetaan, ettei yksilöintitunnuksella saa todentaa sen haltijan henkilöllisyyttä. Lainsäädännön rinnalle tarvitaan helposti löydettävää konkreettista ohjeistusta tarkoituksenmukaisista tunnistamisen menettelyistä ja välineistä. Asiointipalveluita tuottaville organisaatioille olisi saatava lisää tietotusta tunnistuspalveluiden tarjonnasta ja käyttöönotosta. Korkeakouluille tulee mahdollistaa julkisen sektorin välityspalveluiden hyödyntäminen nykyistä yksiselitteisemmin mm. kahdenkertaisten tietojärjestelmien ja prosessien välttämiseksi.

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

Korkeakouluissa on tosinaan koettu haastavaksi, ettei velvollisuutta eikä myöskään oikeutta (opiskelijoiden tai valmistuneiden) vahvaan tunnistamiseen ole säädetty kovin täsmällisesti. Tilanne korostuu jatkossa, kun korkeakouluille asetetaan uusia tavoitteita ei-tutkintotavoitteisen eli jatkuvan oppimisen kontekstissa. Nykyisellään tämä on aiheuttanut korkeakouluissa ongelmia tunnistamispalveluiden (Suomi.fi) tehokkaassa ja tarkoituksenmukaisessa hyödyntämisessä, saaden aikaan myös tarpeettomia kustannuksia ja kustannustehottomuutta, kun pienivolyymisille käyttötapauksille joudutaan rakentamaan rinnakkaisia tietojärjestelmiä ja prosesseja.

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

Muistiossa on hyvin tunnistettu henkilötunnuksen vaihtamiseen liittyviä haasteita, joita aiheutuu sekä henkilölle itselleen että tietojen käsittelijöille ja tietojärjestelmien ylläpitäjille.

Mahdollisuus tunnuksen vaihtamiseen ja vaihdon helpottamiseen on ymmärrettävästi oltava olemassa. Korkeakouluille henkilötunnuksen vaihtuminen aiheuttaa mm. opintorekisterien ylläpidossa muutostyötä sekä mahdollisesti tarvetta siirtää päivitettyjä tietoja muiden viranomaisten rekistereihin, jolloin on tiedostettava tuplaidentiteettien muodostumisen riski. Voi myös nousta pyyntöjä laatia tutkintotodistuksia uudelleen. On tärkeää, että korkeakoulujen käytössä on luotettava palvelu sekä menettely henkilötunnuksen muutoksen havaitsemiseen ja todentamiseen.

Ylönen Nina
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry